

ONKEL HANS I AMERIKA FORTELLER.
Av Ingeborg Sandbakk i 1989.

MITT LIV PÅ DENNE JORD.

Jeg er født 22. mars 1899 og blir nu 90 i dette år. Mine foreldre var Petter Pedersen og Jakobine Karlsdtr. De bodde 10 år i Stavfjord før de flytta til Skveieren i Mørsvikbotn. Vi var 10 søsken i mors andet ekteskap, men to døde som små. Far døde da jeg var 8 år. Av mine søsken var Invald den eldste, og han var 22 år. Konrad var 19, Erling 14, Julia 12, Inga 10, Petra 5 og Magnus 3 år. Det ble harde år for å klare det økonomiske, så alle måtte hjelpe til hva de kunne. De tre eldste brørne drev jakt, og den gang var det mye rev og rype i skogen. Far var en ivrig jeger og sønnene fikk en god lærdom der. Etter at jeg ble vaksen nok til å gå på jakt, skjøt vi fire brødre: Ingvald, Erling, Magnus og jeg tilsammen mellom 70 og 80 ryper en dag. Vi var i Sverigesveien, Kobskar Røn fjell og bortimot Korken. De heime sa de hørte det smalt hele dagen. Når vi var 15 år fikk vi lov å gå på jakt, og før det også.

Konrad reiste over til Amerika i 1911. Konrad var en god jeger. Vi skjøt mye rev, også oter og kobbe og vi skjøt sjøfugl til mat. Alt ble tatt vare på og utnytta. I tillegg hadde vi et småbruk, som var vanlig på den tid.

Første dagen Martin på Storeide var ute på jakt, hadde han fått streng beskjed heime om å gå sammen med oss. Det ble en lang tur. Først opp på Røn fjell, så over til Korken, så til Horndalskorken. Vi skjøt ryper over alt og til slutt kom vi ned Liryggen og heim. Men da Martin kom heim var det hull på komagsålan og hull i strømpen så han gikk på berfotan. Ryper hadde han også fått pluss en god del lærdom om jakt. Både han og brørne Robert og Olav ble visst flinke jegere. Min bror Erling, som hadde øyne så gode som en ørn, drev jakt så lenge han greide å gå i fjellet. Hans store interesse. Konrad reiste til Amerika til sitt søskenbarn Andor Olufsen, som var gift med Hanna fra Vestre Gausdal. De hadde tatt seg farming, og de sendte billetten til Konrad.

Jeg - som andre - skulle jo reise til Lofoten for å tjene penger. Første gang da jeg var 15 år. Lotten ble kr. 75,-. Om høsten begynte jeg å gå på jakt, men jeg husker ikke nu hvor mye det ble av det. Vinteren etter var jeg på Lofotfiske, men det ble ingen lott. Sommeren etter på sildefiske med landnotbruk. Da tok vi et stort steng ved Reinvik, og da ble det kr. 900,- på lott. Den ble delt mellom Ingvald, Erling og mor. Vinteren etter ble jeg med Peder Pedersen i Bonå til Lofoten, men lotten ble nesten ingenting. To år var jeg søratur (sildefiske på Vestlandet) med Bernhard Jensen, og det ene året hadde vi kr. 700,- på lott. Jeg var også med Torolf Skog på søratur et år. Ellers diverse turer overalt. Et år tok vi et godt sildesteng på Skveirvika. Da fikk jeg kr. 700,- på lott.

Så var det å gå på jakt om høsten. Jeg kjøpte noe rype attåt

mine, hos de andre jegerne. Jeg pakka rypa i kasser og sendte den til Oslo, og på det tjente jeg en god del. Jeg gikk over til Stavfjord og kjøpte den del. Hos Amund i Lasvika fikk jeg kjøpe en kasse, som jeg betalte fem kroner for. Der pakka jeg rypene jeg hadde kjøpt på turen og sendte kassen derifra til Oslo. Så rodde jeg tilbake til Stavfjord og gikk helt over fjellet. Jeg var jo tenkt å reise til Amerika, så det var bare å henge i for å tjene penger.

På nordsida av Stavfjord, rett over fra Sandbakk, tok Magnus og jeg 40 favner ved om høsten. Edvard Isaksen trodde slett ikke at vi kunne greie så mye, men det ble nå 40 favner som vi skulle ha. Mor vår bodde hos Edvard og Petra mens vi var i skogen, og en dag ho så vi kom så sa ho til Petra: "Nu ska du høyr ka de sei når de kjem inn, de sei: MAT." Det stemte, det var det første vi sa da vi kom inn. Vi tok oss ikke tid til å koke kaffe og ha lang matpause i skogen. Pengene for veden ble delt mellom mor, Magnus og meg. Et år tok Petter Sørensen, Elius og jeg 70 favner ved i Martnesvika. Petter Sørensen var spesielt lett å arbeide sammen med. Prisen på veden hørtes ut å bli kr. 50,- pr. favn, men da vi solgte den om våren fikk vi bare kr. 25,- pr. favn, og så måtte vi jo betale skogleie. En del favnved tok vi på Husiloft mellom Sæto og Sildhophammaren. Vi hev den utfor når det var mye snø over ura. Vi tok en god del ved i Sildhopvatn også, og Per-Benoni kjørte veden ned til Vasshøv.

I 1925 reiste jeg til Nord-Dakota. Konrad hadde renta en farm der, Hamlet bay. Vi som reiste kom først til Eiles Island og der ble vi fordelt hit og dit. Konrad kom ned til Stanley bay og tok imot meg. Først arbeidet jeg hos Andor Olufsen og Hanna. Der ble jeg et år. Arbeidet på farmen og sådde hvete. Så tok jeg jobb hos en annen farmer. Kjørte selvbinder og deltok i trsking. Hos Andor pløyde jeg alt land han hadde, 150 acres, med 6 hester for ploget. Andor hadde forskjellig annet han pusla med for å tjene penger. Vi gikk også ned til Missourifloden for å fiske med garn, og så gikk vi på jakt etter præriehøns.

Da vi var ferdig med innhøstinga, kjørte jeg skolebussen. Det var en slede med en kasse på som tok 7 unger pluss sjåføren, som var meg. Når vi kom til skolen satte jeg hesten på stallen og satt på skolebenken sammen med ungene og lærte engelsk.

Da våren kom starta jeg på en farm sør om Wildrose. Farmerens navn var Dalseng. Der var allslags arbeid og blant annet kjørte jeg selvbinderen. Jeg fikk 5 dollar dagen under treskinga og ellers 4 dollar pr. dag. Jeg fikk vanligvis 15 dollar måneden om vinteren. En annen bød meg 50 dollar pr. måned pluss maten om vinteren.

Om høsten dro jeg til Alaska sammen med Andor og familie. Vi dro til Petersburg og kom dit like før jul. På tur opp dit besøkte vi familien Walle og Hans Vinkenes. Han gikk høgskolen og Gig Harbor i 1935. I Petersburg var da 4 fot snø. Vi gikk ut på jakt og skjøt en hjort som kom ned til fjæra på grunn av mye snø. Vi satte garn rett i Petersbur Creek og fikk 70 laks av forskjellig størrelse.

Senere på våren var vi ute og fiska sild. Da ble vi skyldig 20 dollar på første turen, og da slutta Andor. De var på den tid gått konkurs på farmen. Jeg gikk ut på en ny tur og tjente såpass at jeg betalte turen. Etterpå fikk jeg arbeid på en sildeoljefabrikk og salteri, og arbeidet der i ca. 3 mndr. Andor og familien reiste ned til Gig Harbor og fikk seg en ny farm hvor de hadde kuer, og så dyrka de logenbær (bjørnebær. Ett år fikk de 27 tonn bær. Andor ble syk og døde av cancer.

Om høsten fikk jeg jobb på en revefarm på ei øy hvor de hadde opptil 500 rever som gikk fritt omkring. Så vidt jeg husker kokte vi grøt til revene av opptil 5 sekker havregryn iblandet kjøttskrap fra slakteriene i Washington. En mann kjørte kveitehoder som vi splitta opp og tørka til revefor i tillegg til grøten. Ett år senere kom min bror Magnus og ble der sammen med meg et år på øya Level Island. Ørna var lei til å jakte på revene. Mens vi var der skjøt vi 68 ørner og 12 hjort. Basen vår skjøt bjørn. Der hadde vi ei fin tid. Rikelig med mat og et fritt liv. Vi hadde 100 dollar hver i månedslønn, og da året var omme hadde vi 1200 dollar hver spart. For ørna fikk vi to dollar stykket når vi kutta klørne av og leverte dem inn, det holdt oss med rikelig lommepenger. Han som hadde arbeid på den reveøya før ville ha jobben igjen, men den revefarmen ble lagt ned et år etter.

Jeg fikk nu jobb på en annen revefarm i tre måneder. Senere på høsten gikk vi ned til Ballard og arbeidet på et sagbruk i Seattle. Både Magnus og jeg fikk jobb på to laksefarmer utenfor Petersburg. Der var store innhegninger med laksenøter og tømmerstokker som holdt nøtene oppe. De to laksefarmene var et godt stykke fra hverandre med et lite hus oppå tømmeret, hvor vi bodde. Ble vi lei av å spise laks, kunne vi slippe snøre med krok ut over dørstokken, så fiska vi småkveite. En dag gled jeg på en stokk og datt i nota, men det gikk nu bra. Magnus og jeg hadde den jobben i tre somrer.

Jeg måtte gå opp til Sedgevick i Alberta for å møte Selma som kom fra Norge for å bli min kone. Ho måtte gå til Vancouver og bli der et år før hun kunne komme inn i Statene. Vi ble gift sist i desember, men hun måtte være der til oktober året etter, da bodde hun hos Mrs. Knutsen. Jeg kjøpte nå en farm av Mrs Inga Walle som mista sin mann i ei ulykke. Ho hadde to små barn og greide ikke å beholde farmen. Der starta vi opp med farming. Vi hadde en fin farm tilslutt med opptil 20 kuer og 9 kviger. Vi fikk kjøpt 65 acres som lå ved siden av vår farm, og betalte 900 dollar for det i 1942. I begynnelsen hadde vi bare tre kuer, men måtte kjøpe endel for.

Der jeg og Magnus passa laksenøtene, der canned (hermetiserte) de laksen og la den på boks for salg. Etter at vi hadde bosatt oss på farmen, gikk jeg og Magnus tilbake og arbeidet der i 1929 og 1930. Selma passa da fjøset her, og plukka bæra som vi solgte. Til å begynne med hadde vi en acre med bær, men senere hadde vi 4 acres med logenberri. I førstninga solgte vi 20 l. bær pr. dag, men senere 350 l. pr. dag. Den første tida fikk vi 10 cent pr. kg. men senere i depresjonstida ned til 2 cent pr. kg. og da lønnet det seg ikke å plukke den. I 1931 reiste Magnus heim til Norge, fant seg kone og bosatte seg på

heimplassen.

Vi fikk tre barn, som skikka seg vell, og de fikk god utdannelse også. Selma døde av kreft i 1946. Vi fortsatte å farme, kjøpte ny traktor og drev bra. Syv år etter at Selma døde, giftet jeg meg med Nellie, som var enke. Det var i 1955. I 1964 solgte vi farmen og bygde nytt hus på det nye land som vi kjøpte for 14 dollar pr. acre. (I depresjonstida var farmland regnet som verdiløst.) Nellie døde av hjertesvikt i 1974. Senere har jeg sittet her i mitt nye hus og hatt rolige dager fra alt arbeid. Jeg ror ut etter laksen når været er bra. Fire turer har jeg vært i Norge og fiska uer i Mørsvikbotn.

Så veldig rik er jeg ikke, men har såpass at jeg vil ta reisen til Mørsvikbotn i år for å feire min 90-års dag - hvis jeg lever så lenge..

Etterkommentar.

Jeg har tatt med onkel Hans' historie da den forteller om levevilkår og den er et gjennomsnitt for hvordan emigranter måtte slite seg til et bedre liv. Historien er et stykke HISTORIE for sin tid og er veldig hyggelig å få del i. For mange gikk livet i Amerika bra, for andre mindre bra. Ingenting kom de gratis til. Det var slit og atter slit. Onkel Hans bor ved Tacoma, Washington

TAKK, ONKEL HANS.

Solveig Korseberg Rud.